

علی قنبری

کارشناس اقتصادی

تورم، فشارهای خارجی و درآمدهای نفتی مهم‌ترین اتفاقات سال ۹۱ بودند؛ تورهی که خود به موجب افزایش نقدینگی بالا رفته بود از رقم شش میلیارد تومانی در روند افزایشی هشت‌ساله به ۴۵۰ هزار میلیارد تومان رسید. به دلیل ارتباط مستقیم میان تورم و نقدینگی، رشد نقدینگی، تورم را در این سال بالاتر برد. چنانچه در آمار رسمی اعلام شده که تورم اسفندماه به ۳۲ درصد می‌رسد و اگر این نقدینگی کنترل نشود افزایش‌های بیشتری نیز محتمل است. در صورتی که اقتصاددانان انتظار افزایش صد درصدی تورم را در این ماه دارند. با افزایش فشارهای خارجی و تحریم، درآمدهای نفتی کشور در این سال کاهش پیدا کرد.

کمال اطهاری

کارشناس اقتصادی

در سال ۹۱ مشخص شد در عرصه جهانی، ایران و بازار بدون نهادهاسازی لازم، نمی‌توان انتظار رشد اقتصادی را داشت. در این سال شاهد آزادسازی قیمت بدون نهادهاسازی که مهم‌ترین مولفه‌های آن مردمسالاری و برنامه‌مقوم است، بودیم که در نتیجه آن، ساز و کار بازار درست عمل نکرد و فاجعه ساز شد. این وضعیت تا زمان عدم تحقق نهادهاسازی، ادامه خواهد داشت؛ زیرا مردم در صورت تکرار شعارهای پیشین بعید است که به سادگی این شعارها را بپذیرند. خروج از مشکلات فعلی نیازمند همدلی و تقویت نگرش کارشناسی به حوزه اقتصاد است. این نکته، دیگر در حد یک توصیه ساده نیست بلکه ضرورت گریزناپذیر ساماندهی حوزه اقتصاد تلقی می‌شود.

اسحاق جهانگیری

وزیر اسبق صنایع و معادن

یکی از مهم‌ترین اتفاقات سال ۹۱، عدم پیش‌بینی درخصوص وضعیت ارز بود که در نهایت منجر به یک حادثه غافلگیرکننده شد و ارزش پول ملی تنزل پیدا کرد و تولید را نیز زمین‌گیر کرد. در این میان، مدیریت کلان به جای کشف مساله و عامل اصلی و ارایه راه‌حل مناسب، ارسال اس‌ام‌اس از سوی یک خبرگزاری را مسبب برهم ریختگی بازار دانست. معرفی چنین عامل ضعیفی موجب شد که دولت نتواند راهکار مناسبی برای حل این مساله ارایه کند و در نهایت مساله حل نشده باقی ماند. در حالی که بانک مرکزی امکان پیش‌بینی وضعیت ارز و کنترل آن را داشت.

فرشاد مومنی

کارشناس اقتصاد

استمرار نوسانات شدید در قیمت‌های کلبیدی و به ویژه نرخ ارز، تشدید روندهای رکود تورمی، افزایش نسبتاً چشمگیر هزینه‌های تصدی‌گری دولت در اقتصاد و کاهش بودجه برخی نهادهای خارج از قوه مجریه از مهم‌ترین اتفاقات سال ۹۱ بودند. رویه‌رو دلایل آن بود که همچون فتر جمع شده‌ای خود را در این سال نشان داد. نرخ ارز تا سال ۹۰ با رشد سالانه ۷ درصد باید به ۱۸۰۰ تومان می‌رسید؛ اما به دلیل مخالفت دولت‌ها که نگران تاثیر تورمی این افزایش بودند، این رقم اصلاح نشد و در نهایت یک باره رشد شدیدی داشت. عدم تصمیم‌های کارشناسی و سوءمدیریت در سیاست‌های ارزی موجب شد به جای تعدیل، شاهد تشدید نوسانات باشیم.

محمد رضا بهرامن

عضو شورای گفت و گو

اولین اتفاق شوک ارزی و دومین اتفاق راهاندازی مرکز مبادله ارزی در کشور بود. شوک ارزی که در کشور به وجود آمد باعث راهاندازی مرکز مبادله‌ارزی شد و قرار بود که با انتقال معاملات ارز به این مرکز، ارز در کشور تک‌نرخ شود. اما بعد از راهاندازی این مرکز نه تنها ارز تک‌نرخ نشد، بلکه ارز در سه قیمت ارز مرجع، ارز مبادله‌ای و ارز آزاد عرضه شد که پیامدهای خوبی در اقتصاد و بخش تولید نداشت و شایسته بود دولت توجه ویژه‌ای به موضوع تولید ملی در این سال می‌کرد، سالی که تولیدکنندگان تحت فشار واردات بی‌رویه و کمبود نقدینگی قرار گرفتند و دامنه این مشکل به حوزه اشتغال هم سرایت کرد که نمود عینی این چالش در افزایش نرخ پیکاری بازتاب یافت.

محسن بهرامی ارض اقدس

رئیس کمیسیون تجارت اتاق ایران

در سال ۹۱ جهش یکباره نرخ ارز تبعات نامطلوبی بر اقتصاد کشور گذاشت. افزایش نرخ ارز باعث بی‌ثباتی اقتصاد و غیرقابل پیش‌بینی شدن اقتصاد ملی شد. عدم ثبات در سطح کلان اقتصاد کشور به گونه‌ای نمود پیدا کرد که تجار اعم از صادرکنندگان و واردکنندگان نتوانستند درکی از جایگاه فعلی خود داشته باشند و نقشه برنامه‌های آتی خود را ترسیم نمی‌کردند. برهم خوردن روند تجاری کالاهای اساسی هم دال بر این است که ثبات اقتصادی کاهش یافته‌است. در این سال با وجود کاهش ثبات اقتصادی، مسوولان هم سیاست‌های مناسبی را در پیش نگرفتند و با اظهارنظرات دوگانه بر این وضعیت بازار دامن زدند.

غلامرضا کردزنگنه

رئیس اسبق سازمان خصوصی سازی

کاهش برابری ریال در برابر دلار؛ دلار و سکه از مهم‌ترین اتفاقات سال جاری بودند که بخشی از این نرخ‌ها واقعی و بخشی دیگر کاذب بود. در شرایطی که تحریم‌ها تشدید شد، نیاز به مدیریت ارزی توسط بانک مرکزی بود؛ اما تصمیم‌گیری‌های آن به بی‌ثباتی بازار و تشدید نوسانات دامن زد. این بانک با تصمیمات لحظه‌ای، خرید و فروش را به خواست و نیاز خود تغییر می‌داد و آزاد یا ممنوع می‌کرد. همین امر موجب جهش چندبرابری قیمت‌ها در تولیدات و محصولاتی شد که تامین مواد اولیه آن نیاز به واردات داشت. در واقع این نتیجه مستقیم دخالت‌های دولت در سیاست‌های بانک مرکزی است که استقلال آن را کم‌رنگ کرد.

اقتصاد ۹۱

از نگاه ۲۴ اقتصاددان

سوال این است «مهم‌ترین رخداد اقتصادی سال ۹۱ چیست؟» حداکثر در صد کلمه اقتصاددانان کشور در پایان به این سوال «شرق» از جنبه‌ها و دیدگاه‌های مختلف پاسخ گفته‌اند.

اغلب کارشناسان به مساله ارزی سال ۹۱ به عنوان مهم‌ترین رخداد اشاره کردند. اتفاقی که قطعاً دامنه تاثیر آن از سال ۹۱ فراتر می‌رود و شاید دهه آینده را توضیح اینک‌ه شوک ارزی اوایل دهه ۷۰ یک دهه

اقتصاد ایران را به خود مشغول کرد تا اینکه در سال ۸۱ به ساحل تک‌نرخ‌ی رسید اما این آرامش دوام چندانی نیافت و ۱۰ سال بعد دوباره تلاطم ارزی بر سر سفره اقتصاد ایران خود را رساند و طی چند ماه نرخ دلار ۲/۵ برابر شد. این موج شدید آن‌قدر ناآرامی در اقتصاد ایران رقم زد که تقریباً دوام و ثبات رویایی دست‌نیافتنی شده‌است. اقتصاددانان اکثراً بر این نکته اشاره کردند که مساله ارزی ۹۱ اتفاق خاصی در اقتصاد ایران است.

بازیزد مردوخ

کارشناس اقتصادی

بی‌قانونی را می‌توان مهم‌ترین اتفاق سال ۹۱ دانست. اتفاقی که خود منشأ دیگر اتفاقات در جامعه و اقتصاد کشور بود. در این سال هیچ استاندارد و مقرراتی در رفتار دولت و ملت رعایت نشد و همه آحاد جامعه به تقلید از هم و راحت‌طلبی از این رفتار ناپهتجار استقبال کرده‌اند. رگه‌های آن رفتار را می‌توان در دولت، کسبه، بازار و جامعه دید و تبعات منفی آن را نیز درک کرد. در این سال همه برای نیل به هدفشان از چارچوب‌ها گریختند و ناپهتجارانه به سمت هدفشان پیش‌رفتند.

پدرام سلطانی

نایب‌رئیس اتاق بازرگانی ایران

سال ۹۱ پر از چالش، موضوعات و مسایل غیرمترقبه بوده و سال پرردسری برای بخش خصوصی بود. تغییر نرخ ارز و کاهش قابل توجه ارزش پول ملی به‌شدت اقتصاد را متاثر کرد. تصمیمات عجولانه و بخشنامه‌های پی‌درپی دستگاه‌ها، سازمان‌ها و بخش‌های مختلف دولت را هم نباید در این سال نادیده گرفت. از خود وزارتخانه‌ها گرفته تا سازمان‌ها و ادارات در تولید بخشنامه‌ها بسیار فعال عمل کردند و این رفتار آنها هم مشکلات را بیشتر کرد. بدین ترتیب بی‌نظمی در فضای اقتصادی به وجود آمد که بر دغدغه آذهان عمومی و برهم خوردن برنامه‌ریزی‌ها دامن زد.

ابراهیم جمیلی

عضو هیات نمایندگان اتاق ایران

سال ۹۱ سالی پر از مشکلات بود و همه از تولیدکننده تا تاجر را درگیر کرده بود. در اهم این اتفاقات هم رشد سریع و یکباره نرخ ارز قرار داشت. برخورد سیستم بانکی با تولیدکنندگان در این سال اصلاح نشد. در سال ۹۱ سیستم بانکی همچنان در مواجهه با بخش خصوصی به سبک و سیاق قبلی رفتار کرد و به نوعی عدم همکاری بانک‌ها با بخش خصوصی همچنان به قوت خود باقی ماند. با وجود اینکه سالیان زیادی بود تولیدکنندگان و صادرکنندگان با مشکلات زیادی مواجه بودند و بارها آنها را عنوان کرده بودند اما در این سال هم مشکلات آنها لاینحل باقی ماند.

مهدی تقوی

کارشناس اقتصادی

افت درآمدهای ارزی ایران مهم‌ترین اتفاق سال ۹۱ است. بخشی از این اتفاق به محدودیت‌های اعمال‌شده علیه ایران در عرصه جهانی مربوط است و بخشی از آن هم مربوط به کاهش قیمت نفت در برخی از ماه‌هاست. البته در کنار این، اکتشاف ذخایر نفتی در جهان است که تقاضا برای نفت ایران را نسبت به سال‌ها قبل با کاهش همراه کرد.

این عامل موجب شد تا عرضه ارز در داخل هم با کاهش روبه‌رو شود و قیمت آن در مقطعی بازار آزاد حتی از چهارهزار تومان هم بیشتر شد و این یعنی قیمت دلار تقریباً در همین منطقه قیمت در نوسان بود و اقتصاد باید خود را با وضعیت جدید سازگار کند.

هادی حق‌شناس

کارشناس اقتصادی

نوسانات ارزی سال ۹۱ مهم‌ترین اتفاق اقتصادی سال ۹۱ است زیرا سریعاً سایر بازارها را تحت تاثیر قرار داد. در واقع از سال ۸۱ تا ۹۱ که تثبیت نرخ ارز در کشور اجرا می‌شد چنین نوساناتی به هیچ‌وجه دیده نشد. گرچه بخشی از افزایش ناگهانی قیمت ارز، تورم انباشته دهه ۸۰ بود اما دولت می‌توانست این کار را داوطلبانه و با شیب ملایم‌تری انجام دهد. بـا این حال تحولات ارزی منجر به افزایش قیمت سکه، کالاهای وارداتی، خودرو، مسکن و... شد و سالی سخت را به بار آورد به طوری که تورم نقطه‌به‌نقطه از نیمه دوم سال جاری شیب تندتری به خود گرفت که ناشی از نوسانات ارزی بود. اتفاقی که باید طی دهه‌های گذشته می‌افتاد اما با تعویقی در سال جاری خود را نمایان ساخت.

مسعود دانشمند

عضو اتاق بازرگانی ایران

تغییر ناگهانی نرخ ارز را می‌توان مهم‌ترین رخداد سال ۹۱ دانست. این رخداد پیامدهای دیگری مانند تغییر شیوه ثبت سفارش، راهاندازی مرکز مبادلات ارزی و کند شدن روند واردات داشت که تورم و گرانی را بیش از هر زمان دیگری شدت داد. این اتفاقات دقیقاً از نیمه دوم سال ۹۱ آغاز و در آذرماه به اوج خود رسیدند. توقف ۱۲ هزار کانتینر در بندر بوشهر هم به همین دلیل روی داد. کالاهای این کانتینرها با ارز آزاد وارد شده‌اند و به دلیل اینکه دولت نحوه ثبت سفارش کالاها را تغییر داد این کالاها در بوشهر متوقف شدند به طوری که هنوز هم دولت نتوانسته سازوکاری برای این گروه از کالاهایندیشد.

پویاجبل‌عاملی

کارشناس اقتصادی

مهم‌ترین اتفاق اقتصادی سال ۹۱ کاهش درآمدهای نفتی بود. تا پیش از این اگر درآمدهای نفتی ایران کاهش داشت به صورت کوتاه‌مدت بود و به دلیل افت قیمت نفت در بازارهای جهانی رخ می‌داد اما کاهش درآمدهای نفتی ایران در سال جاری به دلیل محدودیت‌های ایران در عرصه جهانی بود که به دلیل نداشتن اعتبار اقتصادی مشخص نیست تا چه زمانی ادامه داشته باشد. این پدیده برای اقتصادی که در صددال گذشته وابسته به نفت بود، نتایج منفی در بر دارد. به نظر می‌رسد به همین دلیل ما در سال آینده با کمبود عرضه کالا مواجه باشیم که به نوبه خود موجب تورم خواهد شد.

شاهین شایان‌آرانی

کارشناس اقتصادی

تورم و فشار ناشی از آن را می‌توان مهم‌ترین اتفاق اقتصادی سال جاری دانست. تورم در سال جاری به‌شدت افزایش یافت به‌طـورـی که براساس اعلام بانک مرکزی تا پایان سال به ۲۲ درصد می‌رسد. این تورم که قسمت اعظم آن ناشی از تزریق بی‌رویه و بی‌حساب و کتاب نقدینگی است نه‌تنها موجب گرانی شد بلکه نرخ ارز را هم تحت‌تاثیر قرار داد و در برخی مواقع هم پا را از چهارهزار تومان فراتر گذاشت. با این همه، هنوز علایمی از بسیج همگانی برای مهار یا تورم مشاهده نشده و گویا این امر هنوز به‌عزم برخی مسوولان چالشی جدی محسوب نمی‌شود.

سعید لیلاز

کارشناس اقتصادی

فروپاشی رسمی نظام تک‌نرخ‌ی ارز بعد از ۱۰ سال مهم‌ترین اتفاقی است که می‌توان برای سال جاری نام برد. در این سال‌ها با آنکه شفاف قیمت واقعی و اسمی دلار زیاد بود اما دولت توانست با اتکا به دلارهای نفتی این شفاف را با وجود رشد نقدینگی ۳۰ تا ۴۰ درصدی بر کند و مانع افزایش نرخ ارز شود. با ادامه این سیاست ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلیارد دلار به ذخایر ارزی کشور بابت اضافه واردات خسارت وارد شد. الگوی مصرف هم به شدت تغییر یافت. تاثیرات منفی فروپاشی نظام تک‌نرخ‌ی ارز در سال آینده مشاهده خواهد شد که یکی از آنها عدم شفافیت در اختصاص ارز دولتی است.

علی رحمانی

مدیرعامل اسبق بورس

مهم‌ترین اتفاق سال جاری تغییر قیمت ارز است که این اتفاق تاثیرات مثبت و منفی را با هم داشت. افزایش نرخ ارز موجب حمایت از تولید داخلی شد. از یک هزار تومانی سیل واردات را به کشور روانه کرده بود که این پارانهای برای کشورهای خارجی و به‌ویژه چینی‌ها محسوب می‌شد. در نتیجه این اتفاق ارزی که صرف مسافرت‌های خارجی می‌شد هم امسال در مقایسه با سال‌های ۸۹ و ۹۰ با کاهش همراه شد. اما در مقابل افزایش نرخ ارز در کنار سایر عوامل به گران‌ی‌های موجود دامن زد. نکته جالب اینکه هر مسوولی با ارایه آمار از عدم واردات نهاد زیرمجموعه‌اش خبر می‌داد که با افزایش نرخ ارز آمار واقعی رو شد.

سعید شیر کوند

کارشناس اقتصادی

مهم‌ترین اتفاق سال ۹۱ نمایان شدن ناآرامی برخی سیاست‌های اقتصادی دولت ناآرامسدی دولت‌های نهم و دهم که به واسطه درآمدهای کلان نفتی پنهان بود با افت قابل ملاحظه این درآمدها در سال ۹۱ آشکار شد. در واقع این دو دولت با پول نفت تمام ناآرام‌کامی‌های خود را پنهان کرده بودند و با اولین نشانه‌های کاهش دلارهای نفتی ناآرامی همه چیز رو شد. اینها نشانه کم‌توجهی به آموزه‌های علم اقتصاد است که صاحب‌نظران و کارشناسان این حوزه بارها طی نامه‌هایی به رئیس دولت‌های نهم و دهم متذکر شدند اما تاکنون نتیجه‌ای نگرفتند.

فرهاد نیلی

رئیس پژوهشکده پولی و بانکی

مهم‌ترین اتفاق اقتصادی سال جاری، نوسانات و تلاطم‌های شدید ارزی بود که به شدت دیگر بخش‌های اقتصادی را متاثر کرد. در نتیجه این رشد قیمت و نوسان‌های بی‌دری که در یک دهه گذشته بی‌سابقه بود، شاهد افزایش شدید قیمت‌ها، تورم و گرانی بودیم. البته در حال حاضر اندکی این بازار آرام گرفته و نرخ دلار که تا ماه گذشته به رکوردهای بالاتری رسیده بود هم‌اکنون به بیش از سه هزار تومان رسیده است. این اتفاق اگرچه برخی از شاخص‌های اقتصادی را منفی کرد اما در نهایت به نفع تولید شد و از واردات بی‌رویه کاست. این روند کاهشی اگر بتواند ثبات داشته باشد اتفاق مبارکی است و گرنه باید در سال جدید منتظر مشکلاتی چون سال ۹۱ باشیم.

محمدقلی یوسفی

کارشناس اقتصادی

تورم مهم‌ترین رخداد سال جاری است. این تورم ناشی از افزایش هزینه‌های دولت است که موجب ورود نقدینگی قابل ملاحظه به اقتصاد ایران شد. از طرفی تامین منابع یارانه نقدی هم مزید بر علت شد تا نقدینگی موجود افزایش یابد. این میزان تورم از کنترل هم خارج شده زیرا با در پیش گرفتن چنین سیاست‌هایی از سوی دولت این تورم دیگر تورم معمولی محسوب نمی‌شود و بالای استانداردهای معمول جهانی قرار می‌گیرد. افزایش تورم تا این میزان تبعات منفی در پی دارد که مهم‌ترین آنها کشورشدن شرایط برای برنامه‌ریزی فعالان اقتصادی و مدیران دولتی است.

